

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 19.1.2017, STM015/15:00/2015

Puolustusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä ja eräksi siihen liittyviksi muiksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa otsikossa näkyvästä asiasta. Lausuntoja on pyydetty ensisijaisesti vastaamalla sähköisellä lomakkeella kohdennettuihin kysymyksiin. Puolustusministeriöllä ei ole lausuttavaa sähköisen lomakkeen kohdennettuihin kysymyksiin, joten puolustusministeriö toimittaa huomionsa esityksestä kirjallisena.

Yleiset huomiot

Puolustusministeriö pitää esityksen tavoitteita kannatettavina ja perusteltuina ja esitystä kokonaisuudessaan hyvin valmisteltuna.

Terveystieteiden järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain (322/1987) 1 §:n 1 momentin mukaan Puolustusvoimat järjestää terveydenhuoltovastuullaan olevien henkilöiden terveydenhuollon. Lain 3 §:n 1 momentin mukaan Puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulla ovat asevelvollisuuslain (1438/2007) ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) nojalla Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaikoksessa palvelevat palvelusaikanaan sekä sotilasvirkaan koulutettavat opiskelijat.

Puolustusvoimat toimii edellä mainitun perusteella ehdotetun sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (jäljempänä *asiakastietolaki*) 3 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettuna palvelunantajana ja samalla rekisterinpitäjänä. Puolustusvoimat on lakiesityksen 9 §:n nojalla velvollinen liittymään käyttäjäksi valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin, joita ylläpitäisi 8 §:n mukaan Kansaneläkelaitos.

Puolustusvoimien tiedonsaantioikeus

Puolustusministeriön hallinnonalan kannalta olennaisinta on turvata Puolustusvoimien tiedonsaantioikeus henkilöä koskeviin potilasasiakirjoihin. Puolustusvoimien tiedonsaantioikeudesta säädetään tällä hetkellä asevelvollisuuslain 96 §:n 1 momentin 2 kohdassa, jonka mukaan Puolustusvoimilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada asevelvollisrekisteriä varten välttämättömiä tietoja asevelvollisen terveydentilasta hänen palveluskelpoisuutensa määrittämistä varten potilaan asemasta ja oikeuksista an-

3.3.2017

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö / Perttu Wasenius

netun lain (785/1992, jäljempänä *potilaslaki*) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettulta julkiselta ja yksityiseltä terveydenhuollon palvelujen antajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiltä.

Potilaslain 4 luvun 13 §:n 1 momentin mukaan potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassa pidettäviä, eikä niitä saa 2 momentin perusteella antaa sivulliselle ilman potilaan tai tämän laillisen edustajan suostumusta. Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja voidaan kuitenkin antaa 2 momentin estämättä, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty.

Lausuttavana olevissa lakiesityksissä ei ehdoteta muutettavaksi kyseisiä säännöksiä. Ehdotetun asiakastietolain 20 §:n mukaan asiakkaalla olisi kuitenkin oikeus kieltää tietojensa luovuttaminen. Kielto-oikeuden suhde erityislainsäädännössä säädettyihin tiedonsaantioikeuksiin jää esityksessä tulkinnanvaraiseksi ja näiden suhdetta tulisi Puolustusministeriön näkemyksen mukaan selventää.

Puolustusvoimat tarvitsee henkilön terveydentilaa koskevia tietoja asevelvollisen palveluskelpoisuuden määrittämistä varten ja niiden saaminen on erittäin tärkeää erityisesti palvelusturvallisuuden varmistamiseksi. Puolustusvoimien on saatava tieto esimerkiksi varusmiespalvelukseen tai kertausharjoitukseen saapuvan asevelvollisen mahdollisista mielenterveys- tai päihdeongelmista ennen kuin hänen käyttöönsä annetaan rynnäkkökivääri tai muita aseita. Henkilön oman, muiden palvelusta suorittavien ja Puolustusvoimien palkatun henkilöstön turvallisuuden kannalta onkin välttämätöntä, ettei tietojen luovutuskielto estä potilastietojen luovuttamista Puolustusvoimille asevelvollisuuslaissa säädettyyn tarkoitukseen.

EU:n yleistä tietosuoja-asetusta ei sovelleta maanpuolustukseen liittyvään henkilötietojen käsittelyyn ja sen 23 artikla lisäksi nimenomaisesti mahdollistaa asetuksen soveltamisalalla maanpuolustuksen järjestämiseen liittyvien poikkeusten säätämisen kansallisessa laissa. Tietosuoja-asetus mahdollistaa siten maanpuolustusta koskevien poikkeusten säätämisen asiakkaan itsemääräämisoikeuteen.

Puolustusvoimien asiakastietojen siirtäminen valtakunnalliseen arkistopalveluun

Asevelvollisten ja muiden Puolustusvoimien terveydenhoitovastuulla olevien henkilöiden asiakastiedot pyritään lähtökohtaisesti kirjaamaan siten, etteivät ne sisällä henkilön soilaalliseen maanpuolustukseen liittyvää tehtäväkuvaavaa tai muuta vastaavaa maanpuolustuksen kannalta salassa pidettävää tietoa. Poikkeuksellisissa tilanteissa tällaisia tietoja saattaa kuitenkin käydä asiakastiedoista ilmi. Puolustusministeriö esittääkin harkittavaksi, että asiakastietolakiin kirjattaisiin nimenomainen poikkeus, joka koskisi viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 7-10 kohdissa tarkoitettujen Puolustusvoimien tietojen siirtämistä valtakunnalliseen arkistopalveluun. Vastaava poikkeus sisältyy terveydenhuollosta puolustusvoimissa annetun lain 10 f §:n 2 momenttiin, jonka mukaan pykälän 1 momentissa säädetty Puolustusvoimien tiedonantovelvollisuus Sosiaali- ja terveysalan valvontavirastolle ja aluehallintovirastolle ei koske viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 1 momentin 7-10 kohdissa tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa luovutettavat lääkkeet

Ehdotetun sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain 23 §:n mukaan sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksikön kirjaamat lääkkeen käyttöä, määräämistä, luovutta-

3.3.2017

FI.PLM.2017-948
1071/40.03.00/2012

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö / Perttu Wasenius

mista ja seurantaan koskevat tiedot olisi tallennettava reseptikeskukseen. Pykälästä tai sen perusteluista ei käy ilmi, koskeeko vaatimus vain reseptilääkkeitä vai myös käsi-
kauppalääkkeitä.

Puolustusvoimien terveydenhuollossa on vuosittain noin 200 000 sairaanhoitajan vastaanottokäyntiä, joista merkittävässä osassa potilaalle luovutetaan käsikauppalääkkeitä, kuten särkylääkkeitä, allergialääkkeitä ja ihonhoitovoiteita. Tiedot käsikauppalääkkeiden luovutuksista eivät siirry automaattisesti tietokantaan ja niiden manuaalinen syöttäminen vaatisi merkittävät henkilöresurssit. Puolustusministeriö pyytääkin harkittavaksi, että tallentamisvelvollisuus rajattaisiin vain reseptilääkkeisiin.

Lisätiedot

Lisätietoja antaa puolustusministeriössä hallitussihteeri Perttu Wasenius (0295 140 603, perttu.wasenius@defmin.fi).

Hallitusneuvos,
lainsäädäntöjohtajana

Hanna Nordström

Hallitussihteeri

Perttu Wasenius

Tiedoksi Kansliapäällikkö
PLM osastot
PE oikeudellinen osasto
PE logistiikkaosasto
PV sotilaslääketieteen keskus